

Imaja vsak četrtik in
velja s poštno vredn.
v Mariboru s pošiljanjem
na dom za celo leto 32 din.,
pol leta 16 din., četrt leta
8 din. Izven Jugoslavije
36 din. Naročnina se pošlje
na upravništvo „Sloven-
skega Gospodarja“ v Ma-
riboru, Koroška cesta 5.
Leta se dopolnjuje do od-
povedi. Naročnina se pla-
čuje vnaprej.
Telefon interurban št. 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

P. ština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru
Koroška cesta št. 5. Roko-
piši se ne vračajo. Upravi-
ništvo sprejema naročila,
inserate in reklamacije.
Cene inseratov po dogo-
voru. Za večkratne ogla-
se primeren popust. Nezapla-
tjene reklamacije so pošiljane
proste.
Čekovni račun poštne
urada Ljubljane št. 10.603.
Telefon interurban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

5 številka.

MARIBOR, dne 31. januarja 1924.

58 letnik.

Samo srbsko zastopstvo države Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Škodljive in poniževalne strani samosrbskega vodstva in zastopstva države Srbov, Hrvatov in Slovencev je temeljito osvetlil in grajal poslanec g. dr. Höhnjec v skupščinski razpravi o vprašanju vinskega izvoza, ko je izjavil:

Jaz sem stavil to vprašanje na gospoda ministra trgovine zato, da obrnem njegovo pozornost na gotove stvari, katere treba da upošteva ob priliki sklepanja naše trgovinske pogodbe z Avstrijo. V svojem vprašanju sem opozoril gospoda ministra, da je naše vinogradništvo v državi, zlasti pa v Sloveniji, v slabem položaju. V naši državi se letno pridelja preko 4.000.000 hl vina, v Sloveniji sami pa se je predlanski pridelalo preko 783.000 hl vina. Naši vinogradniki so izgubili svoje glavne nekdane zunanje kupce, katere so imeli v Nemčiji, Avstriji, Čehoslovaški in Poljski. Po vojni se je situacija zelo izpremenila nam v škodo. Francija, ki je ena prvih producentov vina s produkcijo letnih 50-60.000.000 hl vina, si je znala zagotoviti kot odjemalke Avstrijo, Čehoslovaško in Poljsko. Oddajati je imela taka in tolika vina, da jih je morala v to svrhu deloma kupovati po Dalmaciji, Španiji in Grški. Tudi Italija razvija velike napore na vinskem trgu. Tudi ona si je znala pridobiti Čehoslovaško in zlasti Avstrijo, od katere je dosegla to ugodnost, da uvaža v Avstrijo vina nad 13 odstot. alkohola proti polovični carini, to je za 30 zlatih kron za hl. Isto ugodnost je dosegla pri avstrijski vladi tudi Madžarska, ki ne uvaža samo v Avstrijo, ampak tudi v Čehoslovaško. Kar se tiče Čehoslovaške, je ona v dobi prvih sedem mesecev leta 1923 uvozila vina: iz Madžarske za 3.004.880 čK, iz Italije za 3.267.570 čK, iz Francije za 1.451.436 čK, na vse ostale države odpade ostanek vrednosti v znesku 660.840 čK uvoženega vina.

Na našo državo odpade razmeroma prav malo. In vendar bi lahko naša država velik del na Madžarsko in Italijo odpadajoče množine uvoženega vina potegnila nase, ako bi vlada in drugi merodajni činitelji storili svojo dolžnost in z vso silo pospeševali naš vinski izvoz. Zanimivo je dejstvo, da od vina, ki ga Čehoslovaška izvažala, gre skoro tretjina v Avstrijo, namreč za 5.278.939 čK. Tem lažje bi za izvoz naših vin v Avstrijo lahko skrbela naša država. Naša vina, zlasti ona iz Slovenije (Stajerske), odgovarjajo okusu avstrijskih, zlasti avstrijsko-stajerskih konsumentov. Sedaj imajo neko mešanico avstrijskih vin z italijanskimi in ogrskimi vini, ki ne ugaja. Mi moramo obrniti vso pozornost na Avstrijo.

Živ pokopani.

Po angleškem izvirniku A. Bennetta napisal Paulus.

13. nadaljevanje.

«Da — ne — zares! Razumljivo je —! Mnogo sva bila skupaj in posnemal sem ga tudi v pisavi —!»

Tujec se je še bolj prizanesljivo posmešnil in je vstal.

«Za goljufa nimate talentov! To je videti —! Čemu bi še nadalje slepomišlila, midva, kaj? Nikar se ne prestrašite, nisem nikak tajni agent policije! Dovolite da se vam predstavim s svojim pravim imenom! Aleksander Delmonte, član kraljevske akademije in njen slovstveni izvedenec —. Malenkostna prevarica, pa ne zamerite! Saj tudi vi ne nosite svojega pravega imena —! Položil mu je roko na ramo in počasi povedal: «Vi ste Aleš Blaž!»

Aleš ni planil po koncu. Tudi rekel ni ničesar. Eno-stavno je molčal.

Napad je bil preklicano dobro pripravljen! Tisto primerjanje rokopisov —! Kako nedolžno ga je vprašal, ali je v resnici njegova pisava, tisti nedovršeni rokopisi —! Seveda! Nedvomno mu je bil tale Aleksander Delmonte, ki ga je po imenu dobro poznal, že dolgo na sledu, kdo ve kake dokaze je že iztaknil zoper njega in treba mu je bilo le še zadnjega člena v verigi — ena-kosti v pisavi! Tale človek je prišel sem, da ga raz-krinka —. In posrečilo se mu je —.

Pa kaj je hotel s tem? Če ni prišel po naročilu po-licije, čemu torej —?

«Ne bojte se me!» je nadaljeval tujec, sedel in spel shranil rokopis v torbico. Njegov obraz je žarel v enem samem prikupljivem smehljaju. «Vi ste Aleš Blaž! Za-

Ako je gospod minister agrarne reforme rekel, da se moramo ozirati na vse pridelke, ki se proizvajajo v naši državi, je to istina. Mi smo agrarna država in proizvajamo agrarne proizvode. Vsled tega je predvsem je-mati obzir na izvoz poljedelskih proizvodov. V te pa spada tudi vino, in sicer v taki meri, da imamo v naši državi gotove pokrajine, ki ne proizvajajo skoraj ni-česar drugega nego samo vino, in ako naša država ne skrbi za to, da se odpro zunanja tržišča za izvoz naših vin, potem ne vrši svoje dolžnosti napram našemu vi-narstvu. Avstrija je dovolila Madžarski in Italiji ugod-nost, da je znižala uvozno carino na polovico za vina z nad 13 odstot. količino alkohola. Isto zahtevamo mi tu-di zase. Mi zahtevamo, da se mora pogojena 13 odstot. stopnja alkoholne jakosti znižati. Dobrota in plemenitost vina namreč ni odvisna samo od velike jakosti. Po-trebno je, da naši prodajalci za trgovsko pogodbo z Avstrijo dosežejo največje ugodnosti za naša vina. Zato sem se obrnil na gospoda ministra še z drugim vpra-šanjem, v katerem sem iznesel tudi našo zahtevo, da se morajo k tem pogajanjem pritegniti tudi delegatje iz Slovenije in Hrvatske.

Na to vprašanje mi je gospod minister odgovoril, da to ni dobro in da na to on ne bo pristal. Odgovoril je dobesedno: «Naše dosedanje državne izkušnje so po-kazale, da je zelo neprimerno za pogajanja z bivšimi neprijateljskimi državami določiti njihove nekdane državljane. Taki delegatje običajno nimajo one vpliv-nosti, kakor jo zahteva značaj tega posla.» (Medklic: Čujmo, čujmo; sedaj smo vendar v Jugoslaviji!) Razlog, ki ga je gospod minister poudaril v tem odgovoru, ne drži, ker naša država za pogajanja z bivšimi nepri-jateljskimi državami njihovih nekdanih državljanov sploh nikdar ni določila. To velja zlasti o Slovincih in Hrvatih. (Medklic od vladne strani: Trumbić in ra-palska pogodba!) Glavna pogajalca, ki sta za Rapallo odgovorna, sta bila dr. Vesnić in Kosta Stojadinović. Se manj pa drži razlog, ki ga ministrov odgovor na-važa, da nimajo slovenski in hrvatski delegatje tiste vplivnosti, kakor jo značaj tega posla zahteva.

Ta razlog temelji na logiki, ki zasluži mednaroden patent. Stavim za dobro gospodu ministru, da je to sa-mo podpisal, pa ne zapisal. Po tej logiki ne bi smel niti dr. Masaryk, niti dr. Beneš, niti noben drug čehoslovaški državnik skleniti pogodbe s sedanjo republiko Avstrijo, ker dr. Masaryk in dr. Beneš sta bila državlja-na nekdane avstrijske monarhije. Ti gospodje bi mo-rali vselej, kadar bi bilo treba skleniti kako pogodbo s sedanjo Avstrijo, poklicati beograjske strokovnjake, ki v tem oziru edini razpolagajo s potrebno sposobnostjo in vplivnostjo. Kaka pa je ta sposobnost in vplivnost stvarnosti, smo videli ob priliki potrditve pogodbe med našo državo in Avstrijo, ki je nedavno bila izvedena v tem parlamentu in ki med drugim vsebuje določbo, da

naši državljani dobivajo od avstrijske republike za 100 predvojnih kron 8 dinarjev. To je velika spretnost in vplivnost!

Se bolj osvetljuje vplivnost in spretnost sporazum z Italijo, ki so ga sklenili srbski centralistični vlastodržci in ki so ga na slovesen način podpisali v zmago-slavni dvorani palače Chigi. Pri tej pogodbi ni sodeloval nobeden zastopnik ne slovenskega, ne hrvatskega naro-da, marveč samo predstavniki sedanjih centralistič-nih vlastodržcev, in ravno ta sporazum kaže v žalostni luči vso njihovo spretnost in vplivnost ter bo pred ce-lim svetom zmanjšal ugled in moč naše države.

Gospod minister trgovine je bil tako prijazen, da je na mojo kritiko odgovoril z besedami, ki kažejo vso njegovo centralistično skrajnost. Za vse pogodbe, ki jih bode naša država sklenila z drugimi državami, zahteva-mo, da so med pogajalci tudi pravi zastopniki sloven-skega in hrvatskega naroda. To mi zahtevamo, ker je to naše načelno stališče. To je zahteva, ki izvira iz temel-ja, na katerem je zgrajena država SHS. Ako gospod mi-nister pravi, da nisem v celoti navajal, njegovega od-govora, ugotavljam, da sem bistveni del njegovega od-govora dobesedno navedel. Sedaj hoče svojo nelogičnost izpričati z izjavo, ki ugotavlja stvarnost in sposobnost beograjskih pogajalcev. Ako je gospod minister dejal, da dosedanje državne izkušnje kažejo, da Slovenci in Hrvati niso primerni za sklepanje pogodb z drugimi državami, naj pove, katere ugovore so dosedaj Slovenci in Hrvati sklenili za našo državo. Dejstvo je, da dose-daj še nobene niso sklenili. Ako nam dokaže, da so bi-li Slovenci in Hrvati krivi kake slabe in usodepolne pogodbe, bomo posledice sami nosili in vas ne bomo kritizirali.

K osebni dohodnini.

Brezvestno finančno gospodarstvo bivše Avstro-Ogrske v svetovni vojni je napravilo brezvreden, od-nosno malo vreden naš denar. Težke povelje gospodar-ske razmere in slabo gospodarstvo v naši državi je kri-vo še vedno nizkega stanja naše valute. Postave, pose-bej one glede davkov se niso primerno novemu gospo-darskemu položaju izpremenile, ker jih deloma nočejo, deloma pa ne morejo zmagati dela, ker so vse v Beo-grad centralizirali.

Bistveno neizpremenjena je ostala tudi po svojem besedilu postava o osebnodohodninskem davku. Zato vidimo, da so zastopniki naše Slovenske ljudske stran-ke takoj že leta 1920 in potem nepretrgano naprej za-htevali, da se primerno novi denarni vrednosti izpre-meni eksistenčni minimum in se izpremeni primerno temu minimumu tudi davčica, po kateri se ta davek od-merja.

Z vso vneto sem se lotil dela. Zadeva je vzbujala moje strokovno zanimanje v najvišji meri. Mimogrede omenim, tudi vaša osebnost me je zelo zanimala in prav zelo pa še vaša nenadna smrt. O vaši «smrti» sem si naredil čisto moje mnenje, ki sem ga pa obdržal za-se. Pa o tem pozneje.

Preštudiral sem torej vsa vaša dela podrobno in natančno, preštudiral tudi tista, ki so izšla s podpisom «H. B.», jih primerjal med seboj — in izjavil, da je Aleš Blaž njihov pisatelj. Gospod Ivan Dvoržak si je nato dobil založniško pravico od prvega založnika in izdal vaša poslednja tri dela obenem s prejšnjimi, pa s pripombo, da so to nanovo najdena «posmrtna» dela Aleša Blaža. Ne bom zagovarjal njegovega dejanja. Pri-znavam, da ni postopal čisto pravično. Prenagril se je. Bal se je, da ga ne bi kdo drug prehitel. Pohlep po za-sluzku —!

Dobro! Komaj da so zagledale knjige beli dan, že se je oglašil tovarnar in veletrgovec Šime Blaž — vaš sorodnik, kajne? — in je seve tožil založnika radi goljufije. Aleš Blaž da je umrl, je pravil, in on Šime Blaž da je njegov dedič. V pisateljevi zapuščini, je prav-il, ni bilo nobenih rokopisov, ki bi se ne bili natis-njeni. Založnik da je torej s svojo izdajo «nanovo naj-denih» posmrtnih del Aleša Blaža «čisto prosto zlorab-ljal ime velikega pisatelja in zagrešil goljufijo. — Tož-ba bi ne bila tolikega pomena, da ni vanjo zamotana tudi moja čast in z njo čast kraljevske akademije. Saj me razumete! Kajti da se bo založnik skliceval v prvi vrsti name, o tem ni dvoma.

Zadeva je bila na mah resna. Sedli smo in se po-svetovali. Eno je bila zame nad vse dvome vzvišeno, to namreč, da so tista dela zares izpod peresa Aleša Bla-ža. Pa izjava slovstvenika bi še menda ne zadostovala

kaj ste hoteli umreti javnosti in čemu ste si naredili tuje ime, vse to mene nič ne briga. Gotovo ste imeli svoje vzroke. Moj Bog! Taki slavni ljudje, zlasti če so pi-satelji, imajo vsi svoje posebnosti! In mi, ki nismo slavni in veliki, mi jih sodimo prizanesljivo, — priza-nesljivo, gospod Aleš Blaž! — Moj namen je čisto miro-ljuben in bo v korist nam in tudi vam, gospod! — Za-deva je tale. Prosim da vam jo smem razložiti!»

Aleš Blaž je molčal.

«Dovolite torej! Govoril bom kratko. — Prihajam k vam v imenu vašega nekadnjega založnika, gospoda Ivana Dvoržaka, in tudi v imenu kraljevske akademije. Gospoda založnika poznate. Ko ste še živeli, je izdajal vaša dela. Mnogo je zaslužil. Seveda! Ime Aleš Blaž je silno vleklo. Morebiti do vas ni bil čisto pravičen. — Prosim nikar se ne razburite! — To je vprašanje, ki ga bomo tudi še rešili, ako ugodite naši prošnji. Pa to mi-mogrede! — Da je mož kot izdajatelj vaših del vsesko-zi poznal vaše pisateljske posebnosti, vaš slog, vaš be-sedni zaklad, vaše ideje itd., to je razumljivo.

Dobro —! Ko so torej izšle vaše tri povesti, — tiste, ki ste jih podpisali s «H. B.» — so prišle kot slovstvena novost seve tudi njemu v roke. Začudil se je. To je pisal Aleš Blaž in nihče drug! si je dejal. Misli je ti-stikrat, da so morebiti iz zapuščine Blažev. Stvar ga je zanimala, ker je pripravljal celotno izdajo velikega pisatelja.

Prišel je tudi k meni. Kakor veste, me je kraljevska akademija imenovala za svojega slovstvenega izveden-ca. Iz same ljubezni do zanimivega predmeta se bavim z raziskovanjem starih rokopisov. Nočem se hvaliti, pa že mnogokateremu brezimnemu rokopisu sem pripo-mogel do poštenega imena, — in tudi do pravega imena.

Ker nas v Beogradu hočejo kolikor mogoče z davki obtežiti, je bil in je še vedno boj za olajšave davčnih bremen silno težek. Letos je posebej na posredovanje dr. Korosca in stvarna izvajanja zastopnikov Jugoslovanskega kluba v finančnem odseku in na številne proteste, ki so jih sklenili občinski zastopniki, izjavil finančni minister, da pristane na zvišanje davka pritega eksistenčnega minimuma pri osebni dohodnini na pet tisoč dinarjev. Tako bo v novem finančnem zakonu torej določen eksistenčni minimum na ta znesek. Sicer fin. minister s tem ni sprejel popolnoma zahteve Jugoslovanskega kluba, ki zahteva 15 tisoč dinarjev kot minimum, toda vendar imamo zaznamovati lep uspeh.

Greni nam veselje nad uspehom dejstvo, da je minister odklonil zahtevo, da se temu novemu eksistenčnemu minimumu prilagodi tudi lestvica o plačevanju davka. Vse dokazovanje v finančnem odboru in tudi finančnega delegata dr. Savnika je bil brez uspeha. To je velika nedostatek in kaže jasno, da v Beogradu nimajo ali ne volje, ali ne zmoglosti, da bi razumeli naše poslanke in finančne strokovnjake.

Ali bomo imeli korist?

Dokler finančni minister ne pristane, da se izpremeni tudi primerno lestvica, bo sebo dohodninski davki še vedno zelo krivični. Toda pomoč je vendar mogoča in sicer je v sledečem:

1. Vsi davčni obvezanci, katerih čisti dohodek ni bil in ne bo cenjen nad 20 tisoč kron, odnosno 5 tisoč dinarjev, bodo osebne dohodnine prosti. Zadnji dve leti so bili prosti le oni, pri katerih je bil čisti dohodek cenjen na 10 tisoč kron.

2. Ako odpade ta davek, odpadejo seveda tudi 30 odstotne drž. doklade na ta davek in invalidninske doklade.

3. Ker je gospodarski položaj kmetijskega ljudstva slabši, kakor prejšnjega leta, ob pravični oceni morajo odpasti tudi vsi, od plačevanja tega davka, ki so imeli tudi nekaj nad 20 tisoč dohodka. Seveda morajo pravočasno vnovič napovedati svoje dohodke in upravne stroške.

Kje ljudje sami sebi škodujejo.

Da je toliko nevolje in nezadovoljnosti, pa so si deloma ljudje sami krivi. Pred vsem navadno vsi zamerjajo napoved ob določenem roku. Dalje napravijo napačno napoved o svojih vračunljivih stroških. Tudi se grdo med seboj ovajajo. Ne udeležujejo se volitev v senilne komisije, katere imajo dalekosežne pravice. Kaj pomagajo vsa poslanceva posredovanja in vsa izpreminjanja postav, ako se ljudje sebi v prid svojih pravic nečajo ali ne znajo posluževati? Žalostno je, ako stejemo kljub vsem opozoritvam po časopisih glasove, ki so jih oddali naši davkoplačevalci za cenilne komisije zadnjih. Liberalci in Nemci so prišli vsi, naših pa niti ne deseti del! To mora postati drugače!

Na kaj opozarjamo bralce?

Opozarjamo bralce, naj vsak dobro pregleda, ali je za preteklo leto plačal več dohodnine, kakor misli, da je pravilno. Kdor hoče imeti sploh pravico pritožbe, mora ustmeno ali pismeno izvršiti napoved. Sedaj je še rok napovedi. Preštudiraj, kar smo že pisali v preteklih letih in po teh navodilih napravi napoved!

Poslanci so v težavi borbi spet nekaj priborili, sedaj pa glejte, da si sami ne zapravite ugodnosti. Pozivamo pa tudi javno naše davčne oblasti, naj uvažujejo dejstvo, da je položaj naših davkoplačevalcev mnogo težavnejši, kakor je bil še lani in povrh naj uvažujejo da se drugod v naši državi ne ravna z jednako neizprosno strogostjo, ponekod pa sploh osebne dohodnine nimajo.

za dokaz resnice pred sodnijo. Treba je bilo še drugih dokazov. Vprašanje, kdo je napisal lista dela, je razen tega dobivalo zame še čisto drugačno ozadje. Rekel sem vam že, da sem si naredil o vaši smrti čisto svoje mnenje. Zakaj, to bodete že se svojčas slišali. Izdaja vaših »posmrtnih« del mi je dala povod, da sem stopil s svojim mnenjem na dan. In jaz sem bil tisti, ki je prvi zagovarjal misel, da Aleš Blaž ni umrl —

Poznam velike moče in njih značaje. Saj se pol stoletja bavim z njihovimi životopisi. To je moja priljubljena stroka. Držal sem se načela in se ga še vedno držim, da so vsi veliki močje — posebneži. Kar je pri drugih ljudeh nemogoče, to je pri njih samo po sebi umevno. Moji podmeni je seve dajal precej trdo oporo — neki prizor v hotelu »Pri solncu«. Se spominjate, kajne? Na tisti večer, ko ste se plaho in boječe primuzali v vežo hotela in prosili za sobo —! Jaz sem bil tistikrat v veži —. V svoji zmedenosti ste izdali, kdo da ste —

No pa napreji! Na podlagi te svoje podmene sem sledil sledom, ki ste jih zapustili za seboj. In hvala Bogu, sledov ste dovolj pustili, preden ste izginili sem v tale idiličen »Mirni dol«! Kaj vse smo spravili na dan, o tem bodete že še čuli! Za sedaj naj omenim, da nam je manjkalo le še samo enega člana v verigi naših dokazov, namreč da je pisava pisatelja H. B. — Hinkota Brglez — ista kakor pisava Aleša Blaža. In to sem danes jaz dognal, sami ste bili priča temu!

Pa ne, nisem prav dejal še eden in sicer najvažnejši dokaz potrebujemo! Gospod Aleksander Delmonte je vstal in položil Alešu roko na ramo. »Gospod Aleš Blaž! Mi potrebujemo vašo izjavo, da ste zares Aleš

O pogozdovanju.

(Piše Ivan Štampar, ekonom graščine Ormož).

Jugoslavija je po svoji zemljepisni legi, podnebnju in kakovosti zemlje agrarna država, to se pravi, da Ivarijo kmetijski proizvodi pretežni del vseh državnih dohodkov. Izmed mnogih proizvodov ali surovin, ki pridejo pri nas v poštev za izvoz (eksport) zavzema les in njegovi izdelki prav odlično mesto. Vsled tega je potrebno, da posvetimo gozdarstvu v naši državi posebno pozornost.

Vpliv gozdov na podnebje.

Poglejmo kolike vrednosti so gozdovi v gnetnem in zdravstvenem oziru za posameznika in celo državo. Obsežni gozdovi so za vsako pokrajino neizmerna dobrota. Oni vplivajo v veliki meri na podnebje in ozračje dotičnih krajev ter regulirajo padavine, kar je za rodovitnost naše zemlje velikega pomena. V krajih, kjer je malo gozdov in mnogo golega sveta, deluje solčna toplota neposredno na zemljo, ki se vsled tega brzo segreva in ravno tako hitro zopet ohlaja. Vлага, ki jo sprejema zemlja v se na ta ali oni način, izhlapeva v brezgozdnem svetu zelo naglo in zemlja se hitreje osuši, nego z gozdnim drevjem poraščenem svetu. Ta okolnost povzroča hude vetrove, ker se topli in lahek zrak menjava s hladnim in težkim. Posledice tega so: nestanovitno vreme, močni nalivi in zopet hude suše in slabe letine v takšnih krajih. Obsežni gozdovi so pravcati nabiralniki podnebne vlage, ki pod drevjem počasi izhlapeva ter zabranjuje prehitro spreminjanje zračne toplote. Preobilo vodo v deževnem vremenu gozdi zadržujejo v sebi. Radi tega tudi ne opažamo, da bi gozdni potoki ob deževju posebno narastli. V gozdovih izginja voda skozi nebroj luknjic v zemljo, kjer se zbira in na gotovih mestih prikipi kot biserno čisti virček na dan. Gozdni studenci ne usahnejo tudi v najhujši suši. Gozdovi torej uravnavajo vodno razmerje in s tem preprečujejo poletno sušo, ki povzroči čestokrat ogromno škodo. Podnebje gozdnih krajev je vsled tega mehko, vlažno in prijetno in vreme bolj stalno.

Nastanek gozdov.

Kjer človeška roka ni mogla poseči vmes, so gozdovi nastali od narave same. Stara debla nadomesti mladi naraščaj drevja, ki se je zaplodil iz semena dorastlega drevja. Kjer pa hočemo gozdove izkoriščati z največjim pridom, moramo skrbeti za umno pomlajanje in vzgojevanje gozdnega drevja. Po načinu vzgoje razločujemo tri glavne vrste gozdov in sicer visoke, srednje in nizke gozde.

Visoki gozdi.

Visoki gozdi so tisti, kojih drevje je vzrastlo iz semena. V njih vobče doraste drevje vsaj toliko, da rodi kaljivo seme. Ako prepustimo pomlajevanje naravi, tedaj je treba doseči to starost visokih gozdov zategadelj, da dobimo iz semena starega drevja nov mlad naraščaj. V visokih gozdi, ki se umetno pomlajujejo, zasadi ali zaseje posekane prostore človek sam. Čas, v katerem jih je posekati, ne zavisi potemtakem od starosti drevja. Visoki gozdovi obstoje navadno iz mešanega drevja, ki ga cenimo po dolgotrajnosti, oz. visokosti in debelosti. Visoki gozdi pa tudi zemljo najbolj varujejo pred izsušenjem ter so za to prikladni za gorate in sirne lege in rodoviten gozdni svet.

Srednji gozdi.

V srednjih gozdi je združen visok gozd z nizkim. Na spodnjem drevju ali podraščajem, ki je vzrastel iz-

štorov, raste v primerni razdelitvi ponajveč iz semena vzgojeno visoko ali zgornje drevje. V takšnih gozdi pridobivamo visoki in močni stavbeni les poleg nižjega in slabejšega kurjavnega lesa. V srednjih gozdi se vzgoji lahko prav močno drevje, ki pa ne sme biti pregosto, da ne zalira spodnjega lesa. Uspevajo najbolj na dobri in globoki zemlji.

Nizki gozdi.

Nizki gozdi so tisti, kjer raste drevje iz štorov in korenin posekanega drevja. Za gozde te vrste je prikladno samo listnato drevje, ki poganja iz štorov in te zmoglosti ohrani dalje časa. Ker stari štori več ne poganjajo, se mora drevje sekati v krajših razdobjih ter ne doseže starosti, kot v visokih gozdi. V takšnih gozdi pridobivamo trino kolje, kolje za sejanje sadnega drevja, za plotove itd. V nizkih gozdi se mora paša živine in poraba odpadlega listja opustiti, sicer nam gozdi hitro opešajo.

Kakšni gozdi so za nas najbolj prikladni.

Ako hočemo imeti iz naših gozdov dobre in stalne dohodke, moramo gojiti takšno drevje, da ohrani moč in rodovitnost zemlje. To lastnost ima košato drevje, pod katerim ostane zemlja vlažna in se dela dosti črne prsti. To drevje se vzgaja ali samo zase, ali pa z drugim drevjem pomešano. V tem slučaju govorimo o mešanih gozdi. Pod drevjem z redkim vejevjem se zemlja hitro osuši in napravi malo črne prsti. Od svojstev gozdnega sveta je odvisno, kakšno drevje na njem najbolje uspeva.

1. Iglasto drevje.

Od iglastega drevja gojimo v največjem številu navadno smreko, ki dela razsežne ali površne korenine ter zahteva rahlo in dovolj vlažno zemljo. Ima goste veje in dobro obsenčuje, kar vpliva ugodno na gozdni svet. V mladosti mora imeti zavetje. V vetrovnih legah se mora gojiti skupno z globoko vkoreninjenim drevjem, katero ga čuva pred slabimi vetrovnimi vplivi.

Jelka se razločuje od smreke po iglicah, ki so na gornji stran ploščate, temnozeleni in stoje zlasti na starejših vejah v nasprotnih vrstah, dočim so pri smreki štiriostrane, priostrene in nesimetrično razvrščene okrog vejic. Iglice odpadajo pri smreki v osmih letih, pri jelki pa v desetih. Smreka ima rjav lub in v starosti vse večje veje, jelka pa ima siv lub in bolj kvišku stoječe veje. Storži stoje pri jelki pokonci na vejah in so zreli v pozni jeseni, pri smreki pa vise in odpadejo šele na spomlad, ko so se odprli. Jelka se vkorenini globljeje in trdnjeje, kakor smreka, zahteva pa enako zemljo kot smreka. Najbolj ji ugaja globoka, peščena ilovnata zemlja. Jelka potrebuje v mladosti veliko sence in še tudi v starosti senco zelo ljubi. Proti škodljivim mrčesom je jelka bolj odporna, kakor smreka, ki daje zato nekoliko boljši stabilni les od jelke.

Glede gozdnega sveta zelo skromni so borci, od katerih sta pri nas razširjena navadni ali beli in črni ali avstrijski bor. Navadni bor se spozna po dveh in dveh iz skupne nožnice vzrastlih, svetlo zelenih, 5-6 cm dolgih iglicah, katere odpadejo v starosti dveh do treh let in po sivordekastem, v starosti globoko razpokanem lubu. Veje so mnogo redkejšje, kakor pri smreki in tudi v rasti močnejše. Na ugodnih tleh vzraste visoko, gladko in dosti ravno deblo, večkrat pa so drevesca skrivljena in kratka. Bor uspeva izmed vsega drevja še najbolj na suhih, peščenih tleh, v ravninah in solčnih legah, kjer se s krepkimi, globokimi koreninami zavaruje proti suši. Ne mara obsenčevanja od drugih dreves ter mora imeti za dovoljen razvoj že v mladosti dovolj

»Se zaman trudite! Ne in ne!«

Burno je stopil Aleš proti vratom.

»In to je vaša zadnja beseda?«

»Zadnja!«

Obljubim vam v imenu kraljevske akademije, da bomo poravnali vse krivice in —

»Ne potrebujem ničesar od tiste — akademije!«

Gospod Aleksander Delmonte je pohral klobuk in torbico.

»Torej pa poslušajte! Če hočete biti neizprosni, pobodite! Končno — nam je vseeno. Da Aleš Blaž ni umrl, to vemo tudi brez vas. Izmotali se bomo iz tožbe, izlepa ali izgrda. Potem pa pride vrsta na vas in tedaj —! Z Bogom, gospod — gospod Aleš Blaž!«

...

Pol ure pozneje je visela Lenka svojemu Alešu Blažu na vratu.

Lica so ji plamtela, oči so se ji bleščale v srečnem ponosu, vsa blažena je gledala svojega slavnega moža.

»Saj sem vedela —! Saj sem slutila, da nisi navaden človek —! Tista tvoja plahost in boječnost —! Nisem verjela vanjo! Kaka samozavest, kaka ženjalnost se je skrivala pod njo! O, dobre oči imam —! In tale tvoj duhoviti, oduševljeni obraz —! Se še spominjaš tiste, — tiste slike? Odložila je —! In včas si bil ves zamišljen, sanjav —! Zaklepal si se v svojo sobo! Slutila sem, da je nekaj posebnega v tebi! In tvoja prva povest! Ti nisem jaz, jaz že koj tistikrat dejala, da si cel Aleš Blaž —! O —, čutila sem, čutila sem —!«

(Dalje prihodnjič).

Blaž —! Zato sem prišel k vam. Prosim vas v imenu založnika gospoda Ivana Dvoržak in v imenu kraljevske akademije, olajšate nam dokaz resnice, izjavite pred sodnijo, da ste Aleš Blaž —!

Do sem je Aleš molčal. Zgenil se je, ko je gospod Delmonte omenil prizor »Pri solncu«, rekel pa ni nič.

Sedaj pa je vstal, počasi, odločno. Njegovo lico je zardelo, jeza mu je sršala iz oči.

»Ne! Če ste po to prišli, ste se zaman trudili! Da bi šel reševat Dvoržaka, tega — človeka, ki me je gulil vse življenje in bogatel na moj račun —! Da bi reševal čast kraljevske akademije, ki me ni poznala, ki me ni prišla iskat, dokler sem bil še živ, in me je puščala v revščini in mi je uničila moje ideale —! Ha ha ha! Jaz bi naj bil plemenit, ko ste vi bili taki — sebičneži! Le kar pojdite, gospod Aleksander Delmonte, le kar pojdite in povejte svojim ljudem, da Aleš Blaž še živi, da pa nikdar, čujte, nikdar ne bo šel reševat časti tistim ljudem, ki so ga pahnili v nesrečo in obup!«

Strastno, besno je govoril. Ves že zdavnaj zakopani srd je iznova spet siloma izbruhnil. In sledu ni bilo več na njem o nekdanjem plahem, boječem Alešu. Ponosen, samozavesten je stal pred iznenadenim članom kraljevske akademije, bojevit, maščevalen, nedostopen —

»Gospod Aleš Blaž —!«

»Nič! Je vse zaman! Račun imam z vami in poravnaj ga danes! — In povrh, če bi storil, kar zahtevate, kaj imam od tega? Časti ne potrebujem, denarja ne bom zaslužil, le državni pravdnik bi me zaprl, ker sem z napačnim imenom varal javne oblasti!«

»Gospod Aleš Blaž —!«